

BUJ - PRITOK RIJEKE KARASJA

Hrvatska granica

DVOJEZIČNO GLASILO HRVATA U RUMUNJSKOJ
PUBLICAȚIE BILINGVĂ A CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

STR. / PAG. 3-4-5

INTERVJU S PREDSEDNIKOM
ZAJEDNIŠTVA HRVATA ...

STR. / PAG. 7

SVETI JURAJ ILI ĐUREĐ...

STR. / PAG. 15

MEĐUNARODNI DAN PLANETA
ZEMLJE..

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u petak 15.05.2020, u 15.30 sati. Gledajte nas!

REDACTIA:
COD ISSN 1841-9925

Redactor șef:
Ivan DOBRA

Redactori:
Lina TINCUL; Daniel LUCACELA;

Colaboratori:
Maria LAȚCHICI; Pr. Davor LUCACELA; Petru MILOȘ

Tehnoredactor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Uniunea Croaților din România
327065 Carașova 22, jud. Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

UREDNIŠTVO:
ISSN KOD 1841-9925

Glavni urednik:
Ivan DOBRA

Urednici:
Lina TINCUL; Daniel LUKAČELA;

Vanjski suradnici:
Marija LACKIĆ; Vič. Davor Lukačela;
Petar Miloš

Tehnoredactor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj
327065 Carașova 22, Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

www.zhr-ucr.ro

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u četvrtak 14.05.2020, od 11.00 sati (prije podne).

Svaka emisija pokušava obuhvatiti ono što je značajno u povijesti i životu hrvatske manjine na rumunjskom prostoru, naše tradicije, običaje i najvažnije događaje iz karaševske zajednice. Gledajte nas!

Svakog petka s početkom od 19:10, na frekvenciji 105,6 MHz Radio Ričice, emitira se naša emisija na hrvatskom jeziku. Slušajte nas!

U OVOM BROJU DONOSIMO / ÎN ACEST NUMĂR:

INTERVJ U S PREDSEDNIKOM ZAJEDNIŠTVA HRVATA SLOBODANOM GHEROM	STR. 3-5
SVJETSKI DAN KNJIGE	STR. 6
SVETI JURAJ ILI ĐUREĐ	STR. 7
MI, KARAŠEVCI I NAŠ JEZIK...	STR. 8-9
MEĐUNARODNI DAN PLANETA ZEMLJE	STR. 10-11
NIŠTA BEZ DUHA	STR. 12
REVIZIA USTENSILELOR ȘI PESCUITUL LA GURA SOBEI, CU MĂSURI DE IZOLARE...	STR. 13
PETAR ZRINSKI I FRAN KRSTO FRANKOPAN	STR. 14
30 GODINA OD PRVIH VIŠESTRANAČKIH IZBORA U HRVATSKOJ	STR. 15
IVAN KUKULJEVIĆ SAKCINSKI	STR. 15

30 GODINA OD PRVIH VIŠESTRANAČKIH IZBORA U HRVATSKOJ

22. travnja 1990. održani su u Hrvatskoj prvi višestranački parlamentarni izbori.

Hrvatska je tada još bila u sastavu SFRJ kao Socijalistička Republika Hrvatska (SRH). Političke stranke bile su formalno priznate tek dva mjeseca prije.

Održavanjem prvih višestranačkih izbora i konstituiranjem višestranačkog Sabora Repub-

like Hrvatske započelo je poglavlje novije povijesti Hrvatske i ujedno proces njezinog osamostaljivanja.

Sa 42 posto osvojenih glasova Hrvatska demokratska zajednica dobila je ukupno 205 mandata odnosno 58 posto zastupničkih mjesta, dok je drugo mjesto, sa 26 posto glasova birača, osvojio je Savez komunista Hrvatske – stranka demokratskih promjena (107 mandata odnosno 30 posto zastupničkih mjesta).

Temeljem rezultata prvih višestranačkih parlamentarnih izbora, 30. svibnja 1990. godine konstituiran je i prvi višestranački Sabor. Taj dan obilježavao se kao Dan državnosti do 2001. godine kada je preimenovan u Dan Hrvatskoga sabora. Zakonom o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj, na snazi od 1. siječnja 2020. godine, 30. svibnja ponovno je proglašen Danom državnosti.

Daniel Lucacela

IVAN KUKULJEVIĆ SAKCINSKI

Održao je 2. svibnja 1843. godine, prvi službeni govor na hrvatskom jeziku u povijesti sabora.

U tome govoru propagirao je borbu za nacionalno oslobođenje s neobičnom smionošću, zahtijevajući uvođenje hrvatskog jezika kao službenog jezika u škole i urede, tako što bi uvođenje u javni život bilo postupno. U svom govoru je naglasio i pogubnost nadomještanja hrvatskog jezika stranim jezicima. Službeni jezik sabora stoljećima je bio latinski, još od srednjeg vijeka pa čak i nakon spomenutog Kukuljevićeva govora. U saboru je tek 1847. godine donesena odluka o uvođenju narodnog jezika kao službenog, a početak primjene hrvatskog jezika na zasjedanjima sabora dogodio se tek 1848. godine.

Bio je istaknuti ilirac te je govorom u Saboru želio propagirati borbu za nacionalno osvještenje Hrvata. Iako je taj govor izazvao uzbunu kod austrijskih i mađarskih vlasti utro je put skorom priznanju hrvatskog kao službenog jezika.

Kukuljević je bio istaknuti književnik. Njegovi stihovi, naročito budnice i povijesne pjesme izvršile su golem utjecaj na hrvatski narod. Najpoznatije djelo Kukuljevića Sakcinskog je Juran i Sofija ili

Sursa: en.wikipedia.org

Turci kod Siska, junačka igra u trih činih (1839.), prva hrvatska drama ilirskog razdoblja, prisjećanje na sisačku pobjedu 1593. godine. Izvedena je 1839. godine u Sisku i 1840. godine u Zagrebu. Predstavlja konačan proboj štokavskog narječja na pozornice sjeverne Hrvatske.

Daniel Lucacela

PETAR ZRINSKI I FRAN KRSTO FRANKOPAN

Zrinski su od 16. stoljeća, uz Frankopane, bili najmoćnija hrvatska velikaška obitelj koja je tijekom srednjeg vijeka, sve do kraja 17. stoljeća značajno utjecala na politički, kulturni i društveni život u Hrvatskoj.

Povjesnica tih dviju obitelji prepuna je zapleta, političkih i vojnih zavrzlama, izraza veličanstvenog junaštva, ali i obiteljskih tragedija, uspona i padova.

bljenjem samo godinu dana kasnije, u Bečkom Novom Mjestu, 30. travnja 1671.

Uoči pogubljenja Petar Zrinski i Krsto Frankopan napisali su pisma svojim ženama: Frankopan na talijanskom jeziku Juliji Naro, rođenoj Talijanki, a Zrinski, kao hrvatski ban i pisac, na hrvatskom jeziku Katarini, hrvatskoj banici i spisateljici. Pismo Zrinskoga Katarini, "Moje drago serce" jedan je od najpotresnijih tekstova koji je ikada nastao na hrvatskom jeziku. To je posljednji list čovjeka koji svoju ženu naziva udovicom, koji je pomiren sa sudbinom, koji nema više nikakve nade u pomilovanje, ali koji mirno i muževno čeka smaknuće. Izvornik pisma se čuva u arhivu Zagrebačke biskupije i to je jedan od prvih hrvatskih tekstova preveden

na brojne europske jezike.

Nakon pogubljenja Petrovog i Franovog, njihova su imanja opljačana, imovina zaplijenjena, a njihove su loze ubrzo izumrle. Bio je to strahoviti udarac za Hrvatsku budući da su te dvije obitelji gotovo samostalno i o svome trošku vodile ratove i obranu hrvatskih zemalja, a preko njih i cijele Europe od Turaka. U tom je tonu i jedan mletački kroničar zapisao: "Ovo je kraj dviju najuglednijih obitelji živućeg svijeta. Osobito Zrinski bijaše cijenjen, jer 60 potkraljeva ili banova dade njegov rod u Hrvatskoj."

Družba braće Hrvatskoga zmaja pronašla je 1907. godine u Austriji kosti Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana, a 1919. godine njihove su ostatke prenijeli i sahranili u Zagrebačkoj katedrali, iza glavnog oltara, gdje se i danas nalaze.

U Republici Hrvatskoj iz studenoga 2011., 30. travnja obilježava se kao Dan pogibije Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana, simbolima žrtve za slobodu i pravdu hrvatskoga naroda i hrvatske domovine.

Daniel Lucacela

Sursa: radioljubuski.ba

Prije 350 godina uhićeni su u Beču (17. travnja 1670. godine) Petar Zrinski (bivši hrvatski ban) i Fran Krsto Frankopan (njegov šogor) pod optužbom za sklapanje urote i podizanje ustanka protiv Leopolda I. Habsburškog, tadašnjeg vladajućeg kralja Hrvatske i Ugarske te cara Svetog Rimskog Carstva.

Sama pobuna je trajala od 1664. godine, u povijesti je ostala zapamćena kao Urota Zrinski-Frankopan, a nastala je zbog nastojanja bečkog dvora da Hrvatskoj i Ugarskoj nametne centralizam i apsolutizam. Sukobi između ugarsko – hrvatskih velikaša i bečkoga dvora produbili su se zbog dvorske politike prema Turcima. Carska se vojska protiv Turaka borila neodlučno, a izvojeване pobjede dvor nije nastojao iskoristiti za pokušaj oslobođenja hrvatskih i ugarskih zemalja, plašeći se da bi njihovo oslobađanje ojačalo separatističke težnje ugarskih i hrvatskih velikaša.

Njih će dvojicu voditi brojne peripetije i zavrzlake u traženju saveznika diljem Europe, no nažalost, na kraju će sve završiti njihovim pogu-

INTERVJU S PREDSJEDNIKOM ZAJEDNIŠTVA HRVATA SLOBODANOM GHEROM

Evo, protekla je skoro godina dana od Vašeg drugog četverogodišnjeg mandata na čelu Zajedništva Hrvata. Kako biste okarakterizirali protekli period iz perspektive predsjednika organizacije, koliko ste zadovoljni realizacijom zacrtanih prioriteta i ciljeva?

bolje. Bit svega je razina uključenosti i iskrenog htijenja rada svakog djelatnika, dok švindleri lice peru, ambijent i stručnost ukazuju na realno stanje postignuća i mogućnosti.

Kada je riječ o akcijama, konkretnije mogu reći da su sve dosadašnje planirane akcije 99% uspješno realizirane i to na vrlo kvalitetan i profesionalan način.

Istaknuo bih ovdje samo nekoliko od najbitnijih akcija iz 2019. godine koje smo organizirali, a to su: Međunarodni multietnički folklorni Festival „Pokraj rijeke Karaš“, (III. izdanje), pokretanje prvog izdanja gastronomskog Festivala „Tradicionalni karaševski paprikaš“, „Generacijski susret sedamdesetogodišnjaka“, drugo redovno organiziranje ZHR-ovog Ljetnog dječjeg kampa za učenje hrvatskog jezika u Republici Hrvatskoj za Olimpijce hrvatskog jezika i ponajbolje učenike od V. do XII. razreda iz svih naših karaševskih i tamiških škola (40. sudionika), Zahvalna večer za kulturu i šport, financiranje naših tradicionalnih kirvaja u svim našim hrvatskim mjestima, koje realiziramo svake godine i na taj način Zajedništvo podržava očuvanje starih izvornih pjesama i plesova, Nogometni Kup ZHR, itd..

Ovu 2020. godinu započeli smo energično, prvi je mjesec obilježen s državnim provjerama, uslijedile su razne akcije i sastanci, sve do 16. ožujka, kada, i sami znate, zbog svjetske pandemije koronavirusa naše akcije morale su stati, bila je zabrana, pa tako i naš omiljeni planirani Festival folklora, koji je bio planiran održati se 02. svibnja (maja) ove godine u Karaševu. Nažalost, četvrto izdanje Festivala morat će pričekati bolja vremena, kao i druge lijepe akcije koje nismo smjeli održati u ovom periodu.

Lijep pozdrav svim čitateljima Hrvatske grančice i svima Vama poštovani Karaševci hrvatskog podrijetla gdje god se nalazili. Točno je godina iza naše lanjske svibanjske Konferencije i vrijeme leti. Nekom vrijeme teče brže, nekom sporije ali ono sasvim sigurno prolazi i pitanje je zapravo kako nam vrijeme prolazi? Subjektivno rečeno, mišljenja sam kako smo svi mi putnici koji putujemo kroz vrijeme i prostor i bitno je što ostavljamo iza sebe. Kako god bilo, svatko od nas Božje je stvorenje, dana mu je mogućnost slobode odabira, odgovoran je u životu za svoja djela i to nas čini ljudima i različitima, ono što zapravo jesmo. Kao predsjedniku organizacije Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, izvršavanje dužnosti moja je obaveza i prioritet, aktivno sam uključen u život organizacije i pratim izvršavanje procesa usvojenog od Konvencije. Prividno se to sa strane doima jednostavno, zavidnim maštama, lamentiranju nema kraja, a pretpostavke neopravdane. Nasuprot tome, u Zajedništvu, vrlo smo dobro organizirani i smatram da se uvijek može više i

Znamo da je Zajedništvo Hrvata krovna organizacija svih Hrvata koji žive u Rumunjskoj. Kako je strukturirana organizacija, da li su sva mjesta gdje imamo kompaktne zajednice zastupljena u rukovodećim tijelima organizacije?

Dozvolite mi malu digresiju. Zajedništvo Hrvata osnovano je 1991. godine. Osniva ga mala skupina ljudi, predvođena s prethodnim predsjednikom sa željom očuvanja identiteta hrvatske zajednice iz Rumunjske. Kroz vrijeme, Zajedništvo se razvija zahvaljujući marljivom trudu svojih članova i tadašnjih aktivnih pojedinaca i plod je kolektivne svijesti o pripadnosti. I tako s vremenom i radom, zauzima jedinstvenu i veoma važnu ulogu u životu karaševskih Hrvata već dugi niz godina i nastavlja to raditi i danas. Aktivno djeluje na svim poljima i segmentima društva, rekao bi da je anđeo čuvar materinskog jezika i kulture karaševskih Hrvata, osvještava, skuplja i rekonstruira sve ono što nas karakterizira kao etničko biće i manjinu i stavlja sve pod jedan kockasti kišobran na jedno mjesto.

Danas, Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj, uz Svetu Crkvu, ima neizmjerljiv doprinos u životu zajednice i neizostavnu ulogu kao udruga. Priznali to ili ne, Zajedništvo je kroz ovo vrijeme postojanja činilo i čini vitalnu i aktivnu komponentu, posebice u kulturno-odgojnom životu zajednice i kamen je temeljac budućih generacija. Živo je pisano svjedočanstvo kroz Hrvatsku grančicu o postojanju i životu karaševskih Hrvata na ovim prostorima od davnina i ključ je naše nedovoljno istražene i nepisane prošlosti, ali i budućnosti jednog drevnog zaboravljenog karaševskog dijalekta u zlatno-zeletoj dolini rijeke Karaš i u okolici stare hrvatske razrušene tvrđave Opiduma Karaševa.

Organizacija ima svoje strukture, demokratski odabrane predsjednike filijala u svim

našim mjestima gdje žive Hrvati. Oni aktivno djeluju u svojoj sredini u skladu sa statutom Zajedništva Hrvata i državnih zakona Rumunjske. Trud tih ljudi hvalevrijedan je i veliko je priznanje jer današnja vremena u kojim živimo nisu ni malo jednostavna. Njima veliko hvala!

U Jabalču je nedavno dovršeno sjedište za članove tamošnje filijale Zajedništva Hrvata, a u Karaševu će uskoro početi funkcionirati Etnografski muzej.

Činjenica je da djela uvijek govore sama za sebe. Zaslugom marljivih ljudi, selo Jabalče, najmanje naše mjesto ima novo lice i nov preuređen centar! Krajem smo prošle godine završili radove i napravili recepciju nove zgrade Zajedništva. Odmah iza toga, u siječnju 2020. godine, inaugurirali smo novoizgrađeno Sjedište filijale iz Jabalča i klub za mladež ZHR-a. Na otvorenju sudjelovali su svi mještani sela Jabalče, lokalne vlasti naše Općine na čelu s načelnikom iz Karaševa, mjesni vijećnici, naš župnik iz Karaševa i Karaševska Zora - koja je domaćine s malim nastupom odmah na početku razveselila, kao i sve prisutne u novo izgrađenom Domu kulture iz Jabalča, objekt inače nedavno realiziran od strane Općine Karaševo. Podići zgradu proces je koji traje, u njezinoj realizaciji uključeno je puno ljudi i faktora, ali najveća je briga o njezinom održavanju i korištenju. Iza toga uslijedila je i prva akcija stolnog tenisa za sve naše mještane povodom priprema za HSI i nadam se održavanju i ubuduće još puno takvih lijepih akcija. Sigurno, to prvenstveno ovisi i od same lokalne organizacije. Zahvaljujem se svima koji su imali udio u svemu

REVIZIA USTENSILELOR ȘI PESCUITUL LA GURA SOBEI, CU MĂSURI DE IZOLARE ÎMPOTRIVA PANDEMIEI!

În această perioadă a anului o lume întreagă este lovită de pandemie și suferă din cauza bolii cunoscute sub denumirea de "corona-virus" sau Covid 19.

Mulți oameni sunt izolați în casele lor sau sunt în carantină, unii chiar mai rău, nu puțini au rămas și fără serviciu. De asemenea, și noi, pescarii, suntem extrem de afectați de această pandemie. Prin urmare, am să vă prezint în continuare câteva dintre multele lucruri pe care orice pescar pătimas ar putea să le facă în această perioadă. De exemplu: o revizie și o verificare a ustensilelor de pescuit la gura sobei nu strică la nimeni, pentru că și ea, undița, are un suflet care nu trebuie neglijat în astfel de momente.

Nu trebuie să fi un tehnician profesionist ca să îți faci o revizie generală la ustensilele de pescuit, trebuie să ai doar voie bună și un pic de silința. Un spray cu ulei pulverizant, câteva cârpe din bumbac, o surubelniță potrivită și câteva ore din timpul tău liber este cam tot ce îți trebuie pentru acest demers absolut necesar. Este foarte simplă procedura, - dezansamblezi mulinetele de pe lansetă, le desfaci capacele, după care dai cu spray și le montezi la loc, una după alta, în cazul în care ai mai multe.

La fel se procedează și cu nălucile din metal: oscilante, rotative, lingurițe etc..., le ștergi bine pe fiecare în parte cu o cârpă umedă cu ulei și le pui la loc în cutiuțele special destinate acestora. Iar la nălucile din plastic sau silicon precum twistere, șhaduri sau voblere este de ajuns să le ștergeți doar cu o cârpă umedă cu apă. Ideea este că așa vă puteți da mai bine seama ce vă lipsește și cam ce mai trebuie să completați în ar-

senalul dumneavoastră de pescuit. De asemenea, cutiuțele unde vă țineți nălucile trebuie spălate cu apă caldă, după care le lăsați să se usuce bine și le umpleți la loc. La firele de pescuit nu prea aveți mare lucru de făcut, depinde și cu ce pescuiți, monofilament sau fluocarbon, singurul lucru pe care-l puteți face este să verificați vechimea acestora, mai ales la fluocarbon și, după caz, dacă bugetul vă permite, este bine să le înlocuiți. Nu de alta, dar nu cred că o să vă bucurați în cazul în care vreo captură mai mare o să vă rupă firul și o să pierdeți peștele din cauza neglijenței proprii.

Atât pozele cât și videoclipurile salvate pe calculator și trofee împăiate ale peștilor prinși în anii precedenți, iarși fac parte din pescuitul la domiciliu sau autoizolare. De ce să nu răsfoim și să depanăm amintirile plăcute sau mai puțin plăcute cu persoanele dragi nouă, la gura sobei, lângă o țuică fiartă și cu ustensilele în fața noastră.

În ceea ce mă privește, trebuie să recunosc faptul un asemenea procedeu are loc la fiecare sfârșit de an, uneori chiar și vara. Am lansete și mulinete din anii copilăriei și, cum am eu grijă de ele, așa și ele, la rândul lor, au grijă de mine. Chiar și atunci când nu mai am nici o speranță, ele mă recompensează cu câte o captură frumoasă, cum spuneam adineauri, și undița are un suflet care trebuie bine îngrijit. Astfel că mesajul meu pentru toți pescarii de pretutindeni și îndeosebi pentru cei care citesc aceste rânduri este unul singur, "stați acasă" și nu vă aventurați pe malul apelor, fie ele de munte sau de șes până trece această perioadă grea care a lovit o lume întreagă!

Petru Miloș

NIŠTA BEZ DUHA

Kako danas govoriti o duhu i duhovnosti u vremenu kada je dugo svaka duhovnost nijekana, pa i ludorijom proglašavana?

Ipak baš u ovome vremenu treba govoriti o duhu i duhovnosti, jer je čovjek sveden na jednodimenzionalnost i time oštećen. Zapravo, ne može biti sretan i potpun ako se

ba osjetiti u svome srcu, prepoznaje se Boga kao Oca i Isusa kao utjelovljenje Ljubavi Bože. U Duhu prepoznamo u Isusu Sina Božjega. Bez Duha je nemoguće spoznati Isusu, pa bi se moglo reći da je nemoguće prepoznati ni dugoga čovjeka kao čovjeka, kao prijatelja, kao brata, kao zajedničara. Duh čini čovjeka manje divljim. Dok u čovjeku ne 'proradi' Duh, on je divlji, animalan.

Duh upitomljuje čovjeka. Što je čovjek produhovljeniji time je pitomiji i kulturniji. Kako zamisliti i doživjeti kulturu bez duha? Ne čudimo se da su materijalistički nazori bili rušitelji kulture. Što bi za njih značila kultura ako nije govor duha? Kako u sebi doživjeti Duha? On se nudi svim ljudima, on je u ljudima. Kako ga prepoznati? Prema velikim duhovnim učiteljima potrebno je osloboditi se stvari, svijeta, grijeha. Biti 'prazan' svijeta da bi nas mogao ispuniti duh. Dok je čovjek okupiran stvarima duh ne može progovoriti. Kad se čovjek oslobodi stvari, kad se razlikuje od stvari, tada u sebi doživljava duha i tada progovara drugim 'jezikom' i drugim 'jezicima'.

Čovjek koji je okupiran stvarima i jezik mu govori samo stvari, a čovjek pun duha (ljubavi) progovara ljubavlju. Zato se jezik duha razumije od svih ljudi. Ljudi svedeni na stvari postaju egoisti, dok ljudi duha su altruisti. Samo se ljudi u duhu i ljubavi mogu ujediniti i sprijateljiti. Duh sjedinjuje različite narode, rase, kulture. Bez duha samo se događa razdjeljenost i nerazumijevanje. Blagdan Duha Božjega za nas je skoro potresniji od Božića, jer se preko Duha Isusova očituje Isusovo djelo i Isusov život se utjelovljuje u nas. Svi smo pozvani da se oslobodimo svega onoga što nam smeta da u nama progovori Duh Božji.

Dok se to ne dogodi mi ne poznajemo ni Isusa ni Boga stvoritelja. 'Kad su dvojica ili trojica skupljena u moje ime (u mojoj ljubavi) ja sam s njima'. Bog je tamo gdje se ljudi susreću u ljubavi. Bez duha se ne može govoriti ni o bratstvu ni o istinskoj ljubavi. Zar cijela Isusova misija nije bila da čovjeka probudi u duhu? Time čovjek i biva čovjek. Zapravo, po duhu čovjek postaje preporođen. Nema drugog preporođenja ako se ne dogodi u Duhu.

Dr. theol. Davor Lucacela

ovom i vodili brigu da zgrada bude zgotovljena, kako ne bih neka imena propustio.

Što se Etnografskog muzeja tiče, opsežno je to pitanje, ali pokušat ću koncizno i kratko odgovoriti. Tamo smo imali nedovršenih poslova koji polako privodimo kraju. Izgradili smo i novu „šupru za staru doniranu batozu“ kako ne bi na kiši i vjetru trunula. Priku-pili smo neke stare stvari koje su nam ljudi donirali, no moram

priznati da je to proces koji još traje i sporije ide nego što sam zamišljao. Ako još netko ima i želi stare tradicionalne umjetnine donirati, donacije su dobrodošle. Osobno mislim da je naš Etnografski muzej, zapravo više jedna Tradicionalna kuća, ako je i tako možemo nazvati. Svakako po završetku opremanja i s malo više truda, dobit će željni aspekt jer nastaviti raditi na tuđim zamislima nije uvijek jednostavno. Iskreno, ja improvizacije ne volim, preferiram kvalitetu i dobro napravljenu stvar ako postoji mogućnost. Na kraju ne možemo biti nezahvalni, jer sve što se pozitivno radi i gradi u našim mjestima, korak je naprijed za život zajednice!

Što biste poručili karaševskim Hrvatima iz perspektive predsjednika Zajedništva?

U ovim trenucima kada vlada svjetska zaraza s korona virusom, želim svima puno dobrog zdravlja, strpljivost, poštujujte preventivno sve zdravstvene mjere i upute kao i date odredbe propisane od strane državnih vlasti. Čuvajte vaše zdravlje, budite zdravi, jer zdravlje je najveće blago!

Ako biste htjeli nešto dodati, a da Vas nisam pitao, slobodno recite.

Današnja vremena koja živimo, nisu više ni malo slična onima koja su nekada bila i koje se starije generacije rado sjećaju. Mržnja i zavidnost ne donose nikome dobro. Znamo iz povijesti da se svijet neprestano mijenjao i mijenjat će se i dalje jer je to nezaustavljiv ciklus i prirodni tijek odvijanja života i stvari. Brzina s kojom se danas mijenja svijet i današnja globalizacija, manjak radnih mjesta u našem mjestu, dovela su do puno zna-kova pitanja važnih za naš sam daljnji opstanak, opstanak naše zajednice, i kako dalje? Nova situacija, nove opasnosti, neke novi ljude, pogotovo u trenucima kada tradicija izumire, a tradicija je u uzročno-posljedičnoj vezi prvenstveno s demografskim padom stanovništva. Stara moralna karaševska načela, poštenje, riječ dana i dogovor, kućni odgoj i odgovornost polako se gube u tragu vremena, nažalost, iako one u određenoj mjeri još uvijek postoje negdje utisnute u svijesti naših starijih žitelja.

Dragi moji, vratimo se zdravim korijenima, zdravom razmišljanju, moralnim vrednotama i obavezno potražimo duhovnu dimenziju, koja je jedini ispravan put, uz obitelj i odgoj, ako želimo sačuvati izvorni identitet naših predaka! To je najvjerojatnije i jedini ispravan put za daljnji opstanak

naše manjine, za očuvanje identiteta višestoljetnog življenja karaševskih Hrvata na ovim krasnim nas-tanjenim prostorima! Svima vama, mir i samo do-bro želim i čestitam Vam Dan Državnosti Republike Hrvatske, koji će ove godine svečano biti obilježen 30. svibnja!

Ivan Dobra

SVJETSKI DAN KNJIGE

Od 1996. godine na blagdan svetog Jurja ili Đurđa, obilježava se Svjetski dan knjige i autorskih prava.

Taj je datum proglašen 1995. na Glavnoj skupštini UNESCO-a, kao simbolični datum u svjetskoj književnosti jer su toga dana 1616. godine umrli velikani svjetske književnosti Miguel de Cervantes, William Shakespeare i Inca Garcilaso de la Vega.

A tko nije čuo za velikog Williama Shakespearea, za njegovu dramu Romeo i Juliju? Miguel de Cervantes pak, najveći je španjolski pripovjedač i jedan od najvećih pisaca svjetske književnosti, poznat ponajprije po velikom književnom djelu Don Quijote. Počevši od 1996 godine ovaj važan dan po knjige obilježava se prigodnim zbivanjima (izložbe, javno čitanje knjiga, pokloni u vidu knjige i sl.) u više od stotinu zemalja.

No, ove se godine promijenilo. Nema izložaba, sajмова, književnih susreta... Ali imamo ono najvažnije, KNJIGE! Iako su kompjutori, telefoni, tablete, televizori posvuda, ništa ne može zamijeniti knjigu, običnu, papirnatu. Iako u ovom užurbanom vremenu radije surfamo internetom ili gledamo televiziju trebamo znati da čitanje knjige povoljno utječe na razvoj mozga i bolje pamćenje. Oni koji čitaju puno knjiga razvijaju svoj mozak, a informacije koje čitaju iz knjiga utječu na bolje učenje i pamćenje velikog broja informacija. Čitajući knjige s vremenom ćete primjetiti kako bolje pamtite, lakše razumijete i povezujete informacije koje ste pročitali ili čuli. Čitanjem knjiga poboljšava se

koncentracija. Čitajući knjige, posebice one duge, razvijamo koncentraciju koja nam pomaže da se lakše nosimo sa školskim i poslovnim obvezama. Oni koji vole čitati kada počnu čitati neku knjigu, čitaju je svakoga dana. Tako vježbaju koncentraciju, a to im pomaže u školi i na poslu. Čitanjem knjiga, romana, znanstvenih knjiga, povijesnih, literaturu ili druge knjige dolazimo do novih ideja, do novih spoznaja. Ponekad, čitajući ono što su drugi prošli, doživjeli, dolaze nam ideje koje nam pomažu u životu. Jer vrlo često otkrivamo da ono što se nama događa, ono kroz što mi prolazimo nekada i negdje u svijetu se već dogodilo i drugima. S knjigom nismo sami, s knjigom kao da razgovaramo s drugima.

A postoji i KNJIGA NAD KNJIGAMA, BIBLIJA! Sveto pismo koje svi imamo u kućama. Trebali bismo sveto pismo češće otvoriti i u tišini otkriti poruku koju nam šalje za ovo teško doba. Vremena imamo sada, jer je kretanje ograničeno, treba samo otvoriti i čitati. Mudra je i tako istinita latinska poslovice koja kaže: Verba volant scripta manent! Što hoće reći da čovjek lako može zaboraviti ili zaniijekati ono što je rekao, ali ono što je napisao ne može poreći.

Mnogobrojne su i višestruke koristi od čitanja knjiga, treba samo odvojiti malo vremena i umjesto kompjutera ili telefona čitati knjige. A najbolje ćete obilježiti Svjetski dan knjige čitanjem. Ugodno vam i korisno čitanje, dragi čitatelji!

Maria Lațchici

karakterističnim za zimu, kada smo svi u jaknama i, paradoksalno, pravim pravcatim ljetnim vrućinama, kada smo kratkih rukava. Međutim, bez obzira na vremenske prilike, travanj je iznim-

ljubitelj knjiga i pisane riječi. Početkom mjeseca, točnije 2. travnja, obilježava se Međunarodni dan dječje knjige kad se ističe važnost čitanja od najranije dobi, dok se 23. travnja, na dan velikog kršćanskog

no lijepo razdoblje u godini kada priroda odjeva slavljeničko ruho, kada svatko od nas voli stati i uživati u cvatu voćaka, rastu trave i mirisima proljeća.

Travanj je, također, mjesec slavlja za sve

sveca svetog Đurđa, obilježava pak Svjetski dan knjige i autorskih prava, a to je inače datum koji je u povijesti književnosti zabilježen kao rastanak od velikih svjetskih književnika Miguela de Cervantesa i Williama Shakespearea.

Ivan Dobra

Obavijest

Poštovani,
S obzirom na situaciju s korona virusom i proglašenjem izvanrednog stanja u Rumunjskoj, zaprimili smo informaciju od Ministarstva znanosti i obrazovanja RH kako je rok za prijavu kandidata za stipendije Vlade RH u akademskoj godini 2020/2021 produljen do najkasnije 15.5.2020.

Detaljne informacije o natječajnom postupku, uvjetima za prijavu i potrebnoj prijavnoj dokumentaciji za pojedinu kategoriju stipendije **možete pronaći na mrežnim stranicama** oba tijela koja su odgovorna za provedbu natječaja, -

Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske i Agencije za mobilnost i programe Europske unije.

U okviru Natječaja dodjeljuju se:

- dvije (2) stipendije za cjelokupni preddiplomski, diplomski ili poslijediplomski sveučilišni studij za pripadnike hrvatske nacionalne manjine u Rumunjskoj.
- Srdačan pozdrav,
Dinka Franulić, savjetnica VRH Bukurešt

Zainteresirani kandidati mogu se javiti za upis Zajedništvu Hrvata u Rumunjskoj, a Veleposlanica Marija Kapitanović će napisati pismo preporuke.

Tajništvo ZHR

MEĐUNARODNI DAN PLANETA ZEMLJE

Od 1996. godine na blagdan svetog Jurja ili Đurđa, obilježava se Svjetski dan knjige i autorskih prava.

Moramo odlučno djelovati kako bismo zaštitili naš planet od opasnosti koje dolaze i od koronavirusa i od egzistencijalne prijetnje poremećaja klime, čije se posljedice osjećaju u svim krajevima svijeta, poručio je glavni tajnik UN-a Antonio Guterres povodom Svjetskog dana planeta Zemlje koji se obilježava u četvrtom mjesecu godine, točnije 22. travnja. Ovogodišnja tema su klimatske promjene i akcije koje bi se trebale provoditi kako bi one što manje utjecale na okoliš i čovječanstvo.

Zdrav okoliš je preduvjet za zdravlje građana i ne smijemo ni u doba pandemije zaboraviti na okolišnu politiku i na sve što možemo napraviti kako bi pomogli Zemlji. "Utjecaj koronavirusa je istovremeno neposredan i užasan. Ali, postoji još jedna duboka opasnost - planeta razvija ekološku krizu. Biološka raznolikost je u velikom opadanju. Klimatski poremećaji približavaju se točki bez povratka". također je naglasio glavni tajnik Ujedinjenih naroda.

I papa Franjo je uputio poruku povodom 50. međunarodnog dana planeta Zemlje: "Živimo u zajedničkom domu kao jedinstvena ljudska

obitelj, i u bioraznolikosti s drugim Božjim stvorenjima. Stoga smo, kao slika Božja, pozvani brinuti se i poštovati sva stvorenja, te njegovati ljubav i samilost prema braći i sestrama, ponajviše najslabijima. Međutim, zbog samoljublja ne ispunjavamo odgovornost čuvara Zemlje i upravitelja na našem planetu. Zagadili smo ga, oplijenili, stavljajući u opasnost i vlastiti život" – napomenuo je Papa te izrazio zahvalnost za inicijative međunarodnih i lokalnih pokreta u

svrhu pobuđivanja svijesti.

Ujedinjeni narodi su prije deset godina ovaj dan proglasili međunarodnim, a obilježava se u 190 zemalja diljem svijeta, svake godine s posebnim fokusom na određeni problem, ali uvijek jednanim ciljem – razmišljanjem o čovjekovom štetnom učinku na okolišu i njegovim smanjivanjem. Prvi put ovaj je događaj obilježen na taj dan 1970. u SAD-u, s početkom buđenja svijesti o očuvanju okoliša i utjecaja ljudskog djelovanja na prirodu. Američki senator Gaylord Nelson godinu dana prije zgrozio se nad posljedicama izljeva nafte uz obalu Kalifornije te se, vrativši se u američki parlament, izborio da se 22. travnja proglasi nacionalnim danom proslave planeta Zemlje.

Travnju, mjesecu koji već iz davnih vremena započinje šalom i smijehom, ime dolazi od riječi trava, a stariji nazivi za ovaj mjesec u nekim hrvatskim krajevima bili su Jurjevščak (po danu svetoga Jurja, 23. travnja), traven, mali traven.

"Koliko je u godini dana, toliko je u travnju vremena", narodna je izreka koja najbolje opisuje, u meteorološkom smislu, ovaj promjenjivi mjesec koji ponekad zna iznenaditi hladnim vremenom

SVETI JURAJ ILI ĐUREĐ

Sveti Juraj ili Đuređ, kako mi kažemo, jedan je od najomiljenijih svetaca u kalendaru.

Kod nas je poznat kao svetac čije ime nosi veliki broj muškaraca kako u svijetu tako i u našim krajevima. Svetac proljeća, slavi se odmah nakon Uskrsa. Uoči njegovog blagdana stavljamo na kuće i na salaše zelene grančice vrbe.

Vratimo se stotine godina unazad i podsjetimo se o podrijetlu i životu svetog Đurđa. Rođen je u Kapadociji, pokrajina koja se sada nalazi u Turskoj godine 280., a svijet je napustio u Lyddi (Lod), u Palestini, ili Nikomediji, 23. travnja 303. Veliki je to kršćanski svetac i jedan od najslavnijih kršćanskih mučenika Istočne i Zapadne Crkve, čije je štovanje rasprostranjeno širom Europe, a neke ga zemlje štiju kao sveca zaštitnika. Davnoga 4. stoljeća nalazimo crkve u Siriji koje su posvećene njemu. U Carigradu (sadašnjem Istanbulu) mu je crkvu dao podignuti rimski car Konstantin I. Veliki.

Među državama kojima je zaštitnik ubrajaju se Engleska, Portugal, Armenija, Litva a po njemu je dobila ime i država Georgija. Bio je zaštitnik vitezova i križara u srednjem vijeku, a među poljoprivrednicima je poznat kao zaštitnik konja. U našim se krajevima za Sv. Đurđa smerljaju ovce. Svetom se Jurju (Đurđu) ljudi mole kada su ratne opasnosti, teške boljesti, za dobro vrijeme a zaštitnik je domaćih životinja (mare), ovčara itd.

Dati djetetu ime po sv. Jurju imalo je u starim vremenima simboličko značenje, jer se smatralo da je čovjek pod imenom svetog Jurja zaštićeniji od svih napada i hrabriji, da im se odhrva. Obično se sveti Đuređ na slikama prikazuje na konju, kopljem u ruci kako ubija velikog, strašnog zmaja. Zapravo je on mačem pobijedio samo zlo.

Prema povijesnim izvorima Juraj, odnosno Đuređ kako mi vilimo, rođen je u bogatoj obitelji, velikaš, pa je krenuo u vojnu karijeru. Bio je poštovan među vojnicima i ubrzo je postao zapovjednikom. No kako je vrlo rano postao kršćanin

došao je u sukob s onima iznad sebe, hijerarhijski, u vojsci.

Kada je car Dioklecijan jednom prilikom iznio progam uništenja kršćana, Juraj, mladi časnik, koji je bio u Vojnom vijeću, stao je u njihovu obranu. To se Dioklecijanu nimalo nije sviđalo i naredio je da ga bace u tamnicu i muče. No, Juraj je sve podnosio u ime Kristovo s vedrinom. Naprotiv, sve rane koje bi mu napravili po danu noću su zacijelivale. To čudesno zacijeljivanje njegovih rana mnoge je pogane natjeralo da se obrate na kršćanstvo. Kada je Dioklecijan vidio da mu ne može ništa rekao mu je da će mu sve oprostiti ako prinese žrtve službenim današnjim božanstvima. Kaže se da je sveti Juraj doveden pred kip Apolona, poganskog boga, i tamo je sveti Juraj rekao kipu: Jesi li ti Bog, da ti prinosim žrtve? Kip mu je odgovorio: Ne, nisam! A onda je opet Juraj upitao: Kako se vi slugе zla usuđujete biti gdje je i sluga Božji? I pritom se prekrižio. Tada se sve počelo tresti, kamenje poganskog hrama počelo je pucati a pucali su i kipovi poganskih božanstava. Prema predaji, tamo je bio i car Dioklecijan koji kada je to vidio naredio je da se Jurju, Đurđu, odrubi glava. A to se dogodilo 23. aprila godine 303. u Palestini. Zato je dan svećeve smrti naveden u kalendaru kao dan kada se časti spomen na ovog velikoga sveca.

Maria Lačhici

MI, KARAŠEVCI I NAŠ JEZIK...

Ovde, u karaševsku dolinu se zna za nas če smo došli prid sedamsto i nešto godine.

Makar če smo malko na broju, mi, Karaševci, smo preživeli kakon narod na ovom tlu. To je i za to če su svi ovi sedam karaševski seli smešćeni u kompaktnoj zoni, dosta blizu jedan od drugog, a svi ovi kolnici, čoke i šume okol nas su ni branile od svi koji su misili da navale priko nas. Če su videli da ovde život ne lak!

Če smo preživeli kakon narod moramo da za-falimo i našoj veri i Katoličkoj crkvi. Ona nam je svaki put držala lampaš kad nadvoru je bila tama i prosvetlila nam put kojeg smo zajedno prošli kad su bile teškoće.

Ali ne samo to ni sačuvalo. Naš karaševski govor je blago kojeg smo mi sačuvali kroz vekove, a i on je nas obranilo da ni drugi narodi ne poglgnu, da ni ne asimiliraju.

Naš turvin, naša nošnja i običaji, koji smo sačuvali od naši stari, sve to zajedno je činilo da se pitaju svakijaki učenjaci otkuda smo došli i komu narodu pripadamo.

A nikako da razgonetnu!

Svaki od nji je ošal svojom pučakom. Neki od nji je rekao če smo Bugari, drugi če smo Srbije, treći če smo Hrvati. Su bili i oni koji su ni činili če smo Vlasi, a nesu falili niti oni koji su rekli če, gotovo, su otkrili oni tamo de su četali za nas, če nesmo niti ovo niti ono, nego – Česi! A da ne kažem če su se našli i ti koji su rekli če smo jena velika pomišotina od svi narodi što sam vim navel, ali koja pomišotina se dalje pomišala i s albanskim narodima...ako late da razumete!

Ali ne otkuda se mi teglimo bi tel da vim govorim sejdan, nego bi se usudio, ako mi dozvolite, da raspravljamo malko za naš govor.

Neki srpski lingvisti (učenjaci koji se bave jezicima), su ovej naš govor ugnjeli u jenu po veliku familiju govora, „torlačku“. Toj familiji vele i dijalekt, a tej dijalekt torlački je raspršćen po Makedoniji, Srbiji i Bugarskoj, ali, pak vele ti učenjaci, proodi malko i kroz Vlašku, kroz naša mesta. Važno je da vim kažem i če ovej dijalekt ne standardiziran. Poneki govori iz te familije (dijalekta) se dosta razlikuju jedan od drugog, a najjako od svi se razlikuje naš karaševski. Karaševski govornik teško ili skoro nikako nela da razume drugog govornika iz te torlačke familije.

Što znači da je neki dijalekt standardiziran?

U Srbiji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj, službeni jezik ili standardni jezik (jezik koji se govori u škuli, u Parlamentu, po svim institucijama i na televizoru) pripada štokavskom dijalektu. Najlako mi je da vim objasnim što to znači standardni jezik ako vim kažem če on se uči u škuli. Za razliku od jezika koji se govori doma u familiji i u narodu, standardni jezik ima jasna pravila i normu, a ta norma je kodificirana rečnikom (dikonaram) i gramatikom.

U Hrvatskoj, na primer, luđe govore ješte dva dijalekta: čakavski (najviše se govori u Istri i Dalmaciji) i kajkavski (s kojim govore Zagorci), ali niti oni nesu standardizirani.

Za karaševski jezik drugi vele če ne pripada torlačkom dijalektu nego je to govor koji je pomišal i torlački, i bugarski, i vlaški, i štokavski i kajkavski govori. To je, vele, najarhaični štokavski dijalekt, koj se jako rano izdvojil iz torlačke jezgre, ali sačuval mlogo stari elementi: deklinaciju i glas jat.

Karaševski se razlikuje i od hrvatskog ali i od srpskog standardnog jezika. Naš jezik ne standardiziran, nema normiranu gramatiku, nema rečnik (dikonar) niti drugi pravilnik koj da nim pojavi kako se neka reč piše ili kaže. A niti ne isti u svi seli. Svako karaševsko selo, tamo de se ješte govori karaševski po putu, ima svoj turvin.

Ja sam iz Klokotiča, pa ako ste vi, na primer, iz Karaševa, omak late da me uvatite če ja nesam otuda, če ne govorim kakon vi. Mi, tamo u Klokotiču, kažemo, na primer, tražnje, a vi...stražnje! Kažemo lopar, a vi kažete lomar; onda kažemo dolaf, a vi dolap. Mi, na karaševski kolač od siranja velimo pirk, a vi, perka; mi dlgi (na one druge forme kolači!), vi trupci; mi krampiri, vi prompiri; mi klbasica, vi kalbasica; mi radnja, vi rađa; mi familija, vi famila.

Razlike su po velike kad kažemo rep, a vi, na to, kažete opaš; mi kažemo kušulja, vi katanica; mi sarme, vi perišore; mi mast, vi unt; mi glive, vi pićurke; mi petlasto, vi blešto; mi stlpac, vi derek. A kad izvadimo mašinu iz servisa mi kažemo če smo ju repetirali, a vi če ste ju reperitali!

A da ne govorim za one stvari koje se sasvim inako izgovaraju od sela do sela. Klokotičanje vele pala, vi lopta, a Lupačanje bubuljak; šipke se veli u Klokotiču, fitilj u Karaševu, palirke u Lupaku; trepte, u

Klokotiču, prečke u Karaševu i trepane u Lupaku.

Norme i pravila bi pomogle naš jezik da bude više skladen, da opudi reči koje su se silom nametnule iz drugi jezici i bi ni kanile da koristimo više naše stare reči.

Glodejte samo što smo napravili s našim jezikom u tražnje godine, otkad smo svi naučili dobrano da govorimo vlaški! Počimamo sve po više da fukamo vlaške reči u karaševski govor. Ili če nim len da se setimo če jest za to što bi teli da kažemo prava pravcata karaševska reč ili baš nemamo ni za Boga miloga karaševsku reč i onda posegnemo za tu reč tamo, kod vlaškog jezika. Ali to činimo tako često če više ne setimo kako nim se jezik menja. Neke reči su nim turile toliko dlboko u govor če više ji ne sukaćamo da su vlaške. Mi „gandujemo“, na primer, a ne „misimo“; mi „folositamo“, a ne „koristimo“; mi „reperitamo i repe-

tiramo“, a ne „popravljamo“. Imamo „dolaf ili dolap“ (od vlaškoga dulap) i niti jenu drugu reč štem da zamenimo. Ne proodi nam kroz pamet da zamenimo vlaške „trepte“ s karaševskom ričom „prečke“, kako niti „unt“ s „mastam“...

Mišljenja za karaševski govor su bila kroz vreme mloga i šarolika. Sve toliko teorije su bile i kad je bilo pitanje od kuda se tegle Karaševci. Samo če Karaševci se i dalje inate če su Hrvati, bez da vode računa na što vele ovi ili oni istraživači.

E, sad, kad si oni vele Hrvati, jezik kojim govore ne ništa drugo negoli: hrvatski! Pa valja i zato sejdan si ne meće nitko problemu da normira karaševski jezik, če u našim školama se većem uči hrvatski standardni jezik, kojeg je jako važno da ga dobro naučimo, če to je jezik kojeg znaju svi Hrvati! Ali, s druge strane, to nikako ne znači da od sad napred ne pišemo više na karaševskim, onako kako znamo, bez da imamo neki strogi pravila...če lamo da ga udzabimo!

Daniel Lucacela